

Bijlagen I

Interview mevrouw L. Stoltenborg

Het interview heeft op 30 maart 2015 plaatsgevonden. Dit betreft een letterlijke weergave van het interview.

Achtergrond informatie

Mevrouw L. Stoltenborg is zelf amv-hoornmedewerker en een van de trainers die de speciale opleiding voor de IND-medewerkers verzorgt.

De opleiding

1. Welke opleidingen en/of cursussen moeten de IND-medewerkers volgen om uiteindelijk zelfstandig amv's te kunnen horen?

Binnen Europa is er een samenwerkingsverband met de IND met de bedoeling naar een gelijk soort werkwijze en beleid toe te gaan, waar wel de vrijheid bestaat om individueel per land je beleid iets te versterken. Daar zit iets van een minimum basis in. Dat moet er in zitten. Dat heeft er toe geleid dat ze de opleidingen op verschillende onderwerpen zijn gaan ijken en er is een samenwerkingsverband geweest waarin de hoor opleidingen zijn vorm heeft gekregen. Binnen het EASO zijn er drie hoor opleidingen, namelijk Interviewing Techniques, Interviewing Vulnerable Persons en EAC-opleiding Interviewing Children. Je hoort de opleiding in deze volgorde te volgen. In trap naar specialisatie. Nou zou het zo moeten dat iedereen die hier komt werken de Interviewing Techniques opleiding volgt en na enige tijd, een half jaar tot twee jaar, Interviewing Vulnerable Persons volgt en dan twee jaar later bijvoorbeeld Interviewing Children. Dus dat je ervaring opdoet voordat je verder gaat naar de volgende opleiding. Toen die opleidingen ingevoerd werden, tot standaard wijzen van opleiden, hadden wij natuurlijk al een heleboel medewerkers in huis die al konden interviewen en die al de amv hoor opleiding hadden gevolgd. De opleiding die wij zelf hadden ontwikkeld. Die mensen hebben wij vrijgesteld van dit soort opleidingen. Dan maak je een stap door. Er is een categorie mensen die geen een EASO-opleiding hebben gevolgd. Vervolgens heeft iedereen de Vulnerable Persons opleiding gedaan. Het kan zijn dat ze de oude opleiding hebben gehad die door Patty en mij zelf is ontwikkeld. Of anders de opleiding die door het EASO aangeboden wordt. Die onder ander door Patty en mij wordt gegeven.

2. Wanneer is de opleiding in werking getreden? Dus dat het voor alle medewerkers verplicht werd?

Ik denk dat het in 2008 was. Dat wij er mee zijn begonnen.

3. Van het EASO?

Ja, van het EASO.

4. Waarom wordt die opleiding niet alsnog aan de medewerkers aangeboden?

Je hebt te maken met bedrijfsbelangen. Mensen die in opleiding zijn, zijn niet in productie en dus kost het geld. Daarnaast geef je ook erkenning aan mensen. Dat wat ze doen ook goed is. Wij horen natuurlijk al heel lang en om ze die opleiding weer te geven en te laten volgen, waar je terug moet naar de basis terwijl je al jaren dat werk doet, is vervelend om te doen. Daarnaast zijn de hoor opleidingen in samenwerking met Nederland geschreven, omdat wij vooroplopen in techniek en methodiek. Heel veel dingen die in de opleiding zitten, doen wij al.

5. In de nieuwe Procedurerichtlijn wordt duidelijk verwezen naar opleidingen van het EASO.

Ja. Er is een Unit Landelijke AMA-taken die in januari 2002 is gestart. Een paar jaar voor dat Unit Landelijke AMA-taken werd opgestart, werkte het allemaal anders. Vroeger werden ama's door heel het land door ama-medewerkers gehoord. Ik ben in 1999 bij de IND begonnen. Toen ben ik specialist geworden in het horen van ama's. Ik ging één keer in de zo veel tijd, een keer in de zes weken of twee maanden, naar een ama bijeenkomst. Uit alle units hadden ze één ama specialist. Die kwamen bij elkaar. Wij bespraken de ama-zaken. Per regio was er één persoon regionaal ama aanspreekpunt. Die ging naar het landelijke ama overleg. Ik ging destijds ook daar naar toe. Ik nam informatie mee en ik verspreidde het weer in mijn groep en men ging weer aan het werk. Zo was het vroeger. Toen nam de instroom van ama's gigantisch toe. Er kwamen gigantisch veel, vooral, Angolese naar Nederland toe. Die allemaal zeiden dat ze hun ouders kwijt waren. Allemaal zeiden dat ze dus wees waren en in aanmerking kwamen voor een ama-vergunning. Dat liep de spuigaten uit en Nederland is daar op gaan ageren. Nederland heeft een weeshuis in Angola opgezet en men heeft gezegd: "Wij moeten specialistisch gaan horen. Wij moeten clusteren, zodat wij goed weten wat er gebeurt op ama gebied zodat er geen informatie verdwijnt". In januari 2002 is er een Unit Landelijke AMA-taken opgericht.

Toen kregen alle ama's in die tijd in ieder geval het nader gehoor bij ons in Den Bosch. Patty van Elk heeft samen met Olaf Vos, psycholoog, een protocol geschreven. Hij werkt in Ter Apel. Ze hebben toen de hoor opleiding voor het interviewen van kinderen onder de twaalf jaar gemaakt. Dat is een andere techniek, dan voor kinderen tussen de twaalf en achttien jaar. Onder de twaalf jaar wordt het opgenomen. Dit hebben ze afgekeken bij zedenzaken. Ze hebben toen samengewerkt. De methodiek die ze daar gebruiken, hebben wij hier aangeleerd gekregen. Toen is er een hoor opleiding ontstaan die slechts voor dat clubje bedoeld was. De rest van Nederland hoefde niet opgeleid te worden, want die deden geen ama's. Nu wil men geen specialisten, maar generalisten. De directie wil dat wij alles kunnen, zodat wij ingezet kunnen worden op plekken waar knel is. Dus om bedrijfsvoering makkelijker te maken. Dus nu bestaat er meer behoefte om ama-hoormedewerkers te krijgen. Vanaf nu krijgen alle medewerkers alle opleidingen. In Nederland hebben wij gezegd Interviewing Children is gericht op kinderen tussen de twaalf en achttien jaar. Omdat wij bij kinderen onder de twaalf jaar een specifieke methodiek hebben. En wij willen mensen dat specifiek aanleren. Dit zit niet in de EASO-opleiding. De manier waarop je communiceert, is ongeveer hetzelfde. Alleen bij kinderen onder de twaalf jaar moet je gericht zijn op hoe je hoort. Bij kinderen onder de twaalf jaar begin ik altijd met: "Hoe ben je vandaag hier gekomen? Nou ik ben vandaag met de trein hier naar toe gekomen". Of met de auto. "Mijn voogd heeft mij gebracht", zegt het kind. Oh ja. Dan zeg ik: "Ik ben vandaag met mijn blauwe auto naar dit gebouw toe gereden". En dan vraag ik: "Klopt dat?" Als zo'n kind 'Ja' zegt, dan zeg ik: "Hoe weet je dat? Kun je dat weten?". "Nee, dat kan ik niet weten. Ik heb

jou niet gezien”, zegt het kind. “Nee, klopt je hebt mij niet gezien. Dan heb ik liever dat je geen ‘Ja’ zegt. Als je het antwoord niet weet, mag je zeggen “Ik weet het niet”. Ondertussen heb ik gecheckt of een kind vatbaar is voor suggestie. Wat ik eigenlijk doe is een antwoord op mijn vraag geven. Je hoeft het alleen maar te volgen. Als dat kind vatbaar is, dan dien ik rekening te houden met mijn besluit, maar ook met mijn vraagstelling. Ik moet veel alerter zijn, in vergelijking met mijn vraagstelling bij kinderen boven de twaalf jaar. Daar heb je een paar trucjes voor.

6. Zijn kinderen boven de twaalf jaar niet vatbaar voor suggestieve vragen?

Natuurlijk wel. Zelfs volwassenen zijn vatbaar voor suggestieve vragen.

7. Wordt er bij die kinderen geen extra check gedaan?

Nee, niet zo specifiek. Nee.

8. Waarom niet?

Omdat je bij een kind boven de twaalf jaar kunt zeggen, wat je bij een inleiding zegt: “Als je mij niet begrijpt, mag je het zeggen. Je mag antwoord geven met ‘Ja’ en ‘Nee’, of ‘Ik weet het niet’, is ook een goed antwoord. Dingen die je niet begrijpt, mag je zeggen, als je geen antwoord weet, dan mag je het ook zeggen”. Daar verwacht je van een kind dat hij meer voor zichzelf opkomt, meer kan aangeven dan een jong kind. Dat heeft met ontwikkelingspsychologie te maken.

9. Worden IND-medewerkers op dit moment regelmatig opgeleid (opfriscursus)? Ontwikkelingspsychologie is constant in beweging. Je hebt ook te maken met kinderen uit verschillende culturen, wordt daar aandacht aan besteed? Of is het je hebt de opleiding gevolgd, je gaat aan het werk en je ziet elkaar niet meer terug.

Dat laatste is het geval. Je zegt ontwikkelingspsychologie is constant in beweging, dat klopt. En voor een deel is dat ook niet van toepassing. Dat klinkt flauw, maar inzicht op ontwikkelingspsychologisch gebied verandert niet heel sterk. Een kind van veertien jaar vindt hele open vragen lastiger, dan een kind van zeventien jaar. Als je aan een kind van veertien jaar, dat op school is geweest, vraagt: “Vertel hoe was je dag?”. Dan krijg je waarschijnlijk te horen: “Goed”. Dat is veel te open voor zo’n een kind. Terwijl een kind van zeventien jaar dan daaruit wat highlights pikt en zelf kiest waar hij op in gaat. Als je aan een kind van veertien jaar vraagt hoe zijn dag op school is gegaan dan is het handig om te vragen: “Je hebt vandaag geschiedenis gehad. Je vertelde dat de docent altijd zo vervelend is. Hoe is het vandaag gegaan?”. Snap je dat ik het dan inperk? En dan krijg je waarschijnlijk wel een antwoord. Dat zijn handige dingen die je wij aan de deelnemers leren. Wat kun je verwachten bij een kind van veertien, en wat kun je verwachten bij een kind van zeventien, en wat bij een kind van twaalf? Eigenlijk leer je kijken naar degene die voor je zit.

Een kind van veertien jaar reageert niet altijd als een kind van veertien jaar. Sommige kinderen van veertien jaar doen net of zijn twintig jaar zijn en andere doen net of ze dertien jaar zijn. Wat wij in onze opleiding leren is communiceren, kijken wie je voor je hebt en pas je aan het niveau. Dat doet een goede interviewer. Of je met een volwassene werkt of niet. Want die analfabetische vrouw van zestig die nooit van het erf af is geweest, die moet je ook op een andere manier bevragen, dan iemand die kapitein in het leger is geweest. Dan heb je ook een ander soort gesprek mee. Op een ander niveau.

Wij geven wel een handout over ontwikkelingspsychologie aan de IND-medewerker. Maar eigenlijk zeggen wij: "Je ziet dat er verschil is zorg dat jij het verschil achterhaalt. Wie heb je voor je zitten? Daar moet je mee aan de gang".

Wij hanteren een overzicht van Piaget, omdat het een heel grijpbaar overzicht is. Dit treedt minder in nuance, maar het is heel erg in stappen. Je kunt duizenden psychologen over ontwikkelingspsychologie pakken. Iedereen heeft een nuance of een eigen inzicht. Wij hebben er eentje gepakt waar wij van denken: die geeft een houvast aan onze medewerkers die geen psychologiestudenten zijn en in een oogopslag al een idee hebben over - bijvoorbeeld - de verschillen in ontwikkeling. En dan pakken wij de gespreksvaardigheden van Martine F. Delfos. Wij gebruiken voornamelijk het boek: 'Ik heb ook wat te vertellen'. Dat boek gebruiken wij in onze hoor opleiding. Ook de EASO-opleiding. Het boek 'Luister je 'wel naar mij?', is dan gericht voor de opleiding voor kinderen onder de twaalf.

Je vroeg ook of wij rekening houden met verschillende culturen. Daar hebben wij naar gezocht. Daar hebben wij niets over gevonden. Wel dat er interculturele communicatie op zakelijk gebied bestaat. Maar heeft een kind van veertien jaar een andere fase in Afrika, in Afghanistan of in Nederland? Daar hebben wij niets over kunnen vinden. Daar moet ik wel bij zeggen dat wij geen tijd hebben gekregen om dat uitgebreid te onderzoeken.

10. Welke onderdelen bevat de opleiding? (interviewtechnieken, ontwikkelingspsychologie, gespreksvaardigheden)

De opleiding voor kinderen onder de twaalf jaar heb ik nog nooit gegeven, dus daar kan ik geen antwoord op geven.

Voor kinderen boven de twaalf jaar: hoor methodiek en gespreksfases worden benoemd. Er wordt gekeken naar doelstellingen van gespreksfases. Wat is belangrijk in een fase en waar moet je rekening mee houden? Ook kijken wij naar het trechtermodel (introduceren van onderwerp, open vragen, halve openvragen, gevoelsvragen). Dan wordt aan de medewerkers een leesstuk van Piaget en van Delfos gegeven. Dat gaat over ontwikkelingspsychologie en gespreksvoering. Dan wordt er met het geheugen gewerkt. Aan de medewerker wordt gevraagd, zijn slaapkamer te tekenen of bijvoorbeeld zijn horloge. Wat gebeurt er met kinderen met een trauma? Wat is het effect op het geheugen?.

Wij hebben ook een kaartspel ontwikkeld. Waar veel collega's moeite mee hebben is zich aanpassen van het taalniveau van een kind. Daarom heb ik een spel ontwikkeld met allemaal kaartjes. Daar staan woordjes waarvan de deelnemers de woorden moeten omzetten in simpele taal voor een kind van twaalf jaar. Daar moeten ze de afweging maken of het kind het woord begrijpt of niet. De tweede dag van de opleiding staat in het kader van oefenen. Daar is een trainingsacteur bij aanwezig. Wij leren hoe wij met kinderen moeten praten. De face-to-face sessie wordt op nationaal niveau bepaald. Patty en ik hebben naar de inhoud gekeken en daar een programma omheen gemaakt. De E-learning is internationaal. Deze is vastgesteld door het EASO. Die moeten wij zoals die vorm is gegeven, volgen. Daar hebben wij geen invloed op.

11. Face-to-face sessie daar hebben jullie wel invloed op?

Ja, dat klopt. En dat is ook heel logisch. Als je bijvoorbeeld kijkt naar een land zoals Polen, dat ook binnen de EU valt, is een heel katholiek land waar homoseksualiteit nog eigenlijk net uit het verdomd hoekje komt. Als je een opleiding geeft moet je, bijvoorbeeld, ook aandacht besteden aan homoseksualiteit, omdat ambtenaren het heel eng vinden om daarover te spreken. Terwijl in Nederland homoseksualiteit eigenlijk geen issue meer is. Het is helemaal geen ding meer om het op te nemen in je programma. Het is wel handig dat dat op nationaal niveau opgesteld kan worden.

12. Krijgt een tolk, net als de IND-medewerkers, te horen dat ze zich aan het taalniveau van het kind moet aanpassen?

Nee. De tolk wordt geacht de hoormedewerker te volgen. Als ik in jip-en-janneketaal praat, dan moet hij dat ook doen. De tolken die bij de gehoren van kinderen van zes tot twaalf jaar zitten krijgen wel een brochure waarin geschreven is hoe dat dan gaat. Tolken worden daar opgenomen op video. Als een tolk fouten tijdens de vertaling maakt, moeten wij dat maar geloven. Maar daar wordt het vastgelegd, en dat zijn net dingen die anders zijn.

13. Door wie wordt u en mevrouw P. van Elk opgeleid om deze opleidingen te kunnen en mogen geven?

Wij hebben een trainer-tot-trainersopleiding gehad. Die door het EASO is verzorgd. De trainers die de opleiding hebben ontwikkeld, hebben ons opgeleid.

14. Wordt u en mevrouw P. van Elk regelmatig opnieuw opgeleid?

Nee, helaas. Dat is nog wel een wens van ons. Wij hebben geroepen dat wij ons zelf verder willen specialiseren.

15. Wordt in de opleiding gesproken over de bijzondere behoeften van minderjarigen? En wat wordt onder 'bijzondere behoeften van een minderjarige' verstaan?

Bijzondere behoeften van een minderjarige zijn bijvoorbeeld, regelmatig een pauze nemen, opletten of hij jou volgt. Met kinderen onder de twaalf kunnen wij een spelletje doen. Wij hebben in de kamer een kast met spelletjes. Spelen is pauze, dat is niet praten over asiel gerelateerde zaken. Je hebt te maken met een bijzonder geval waar jij aan het tempo van het kind moet aanpassen. Je moet niet van 09:00 uur tot 15:00 uur een minderjarige horen. Dat mag best korter zijn. Of langere pauzes houden.

16. Hebben jullie dit ergens in een onderzoek gelezen of komt dit uit het EASO?

Dat weet ik niet meer. Het is een kwetsbare groep. De spanningsboog van een kind is veel lager dan die van een volwassene. Dus dan is het logisch dat je dat omzet in een handeling, gedrag, en dus moet ik mij aanpassen. Bij kinderen kunnen wij ook wat vaker op locatie horen. Dat zou kunnen als iemand in een psychiatrie afdeling zit. Dit doe je ook bij volwassenen.

17. Komt die vaak voor?

Nee. 90% van de minderjarigen zijn zeventien jaar. Een zeventien jarige is niet kwetsbaarder dan een achttien jarige volwassene. Dat zit zo op het randje. Van zulke jongens en meisjes kun je best verwachten dat ze hier een dag gaan zitten bikkelen. Het is gewoon intensief zo'n dag. Dat je van te voren niet slaapt, ja het is je belangrijkste dag van die periode in je leven waarin je zit. Dat je je verhaal moet doen in de hoop dat je een verblijfsvergunning krijgt. Dat er daar stress bij hoort, slapeloosheid, hoofdpijn bij hoort, is begrijpelijk. Kinderen verzorgen zichzelf niet zo goed. Drinken te weinig en eten te weinig. Ze hebben minder energie, noem maar op. Bij een volwassene is dat ook. Dat weten wij. Dat is onze basis die wij al lang weten. Dit is ook iets wat wij in principe naar onze volwassene dienen uit te voeren. Bij kinderen is dat ook zo. Wij proberen dit duidelijk over te brengen aan onze medewerkers. Vervolgens zitten ze in zo'n kamer, en wat daar van te terecht komt, dat weet je niet. Dat laten wij los. Dat is dan aan de advocaat. Iedere asielzoeker wordt goed beschermd in Nederland. Vaak zit VluchtelingenWerk of Nidos bij het gehoor. Zeker bij jonge kinderen. Dan heb je iemand die het proces in de gaten houdt. Daarnaast kan een asielzoeker een klacht indienen en dat hebben wij eigenlijk niet. Dus eigenlijk doen wij het met z'n alle best prima.

Procedurerichtlijn

18. Wordt de opleiding die speciaal is ontwikkeld voor amv-hoormedewerkers gewijzigd naar aanleiding van de nieuwe Procedurerichtlijn?

Dat vind ik een goede vraag. Ik zou het moeten lezen, besef ik mij nu. Wij zitten meer op gedrag. Waar het om draait in de nieuwe Procedurerichtlijn is de categorie mensen die als gezin reizen en de kinderen uit een gezin, ook gehoord worden. De medewerkers die deze kinderen horen hebben geen Interviewing Children gehad. Nu is de discussie: Moeten alle medewerkers nu toch Interviewing Children opleiding hebben? Dit omdat ze die groep ook horen. De IND is nog aan het bekijken of ze daar onderuit kunnen komen.

19. In de Procedurerichtlijn is duidelijk neergelegd dat alle minderjarige kinderen die asiel aanvragen, alleenstaand of niet, tevens op een kindvriendelijke manier dienen te worden gehoord. Wat een kindvriendelijke manier van horen is, wordt verder niet nader toegelicht.

Wij doen dat al. Wat wij doen is écht kindvriendelijk.

20. Waarom is dat kindvriendelijk?

Omdat wij een specifiek format hebben gemaakt. Dus je hebt een nader gehoor format voor volwassenen. Ook hebben wij een 12-18 jaar nader gehoor format en een onder de twaalf jaar format. Daarin hebben wij al gekeken op welke manier wij taalgebruik willen inzetten. Wij hebben al gekeken naar: korte zinnen, de dingen die van belang zijn voor het kind. In ons gedrag leren wij al dat je rekening moet houden met het kind dat voor je zit. Dus niet alleen in taal, maar ook tempo. Een pauze aanbieden. Besluiten het gehoor door te zetten of te stoppen. Te besluiten het kind in de AA-procedure te houden of toch naar de VA te laten gaan. Al dat soort dingen doen wij al. Dus daarin hebben wij naar mijn mening de waarborgen die bij een kindvriendelijk gehoor horen, al.

21. Zouden de IND-medewerkers die de Interviewing Children opleiding niet hebben gevolgd, deze alsnog kunnen volgen? Hiermee zouden ze begeleidende-minderjarige vreemdeling – wellicht - zorgvuldiger kunnen horen. Het blijven toch kinderen, begeleid of niet.

Hebben onze medewerkers dat nodig? Dat zijn ze nu aan het onderzoeken. Ze zijn aan het kijken of ze wellicht een handout kunnen maken met tips voor de medewerkers. En waarom deze groep medewerkers niet extra voor opgeleid zijn, is omdat deze kinderen hun ouders, die hier dus ook zijn, volgen. Het kind heeft vaak geen verhaal. Het is vaak een gehoor dat juridisch gezien moet worden afgenomen. Maar ik denk dat de Interviewing Children opleiding naar aanleiding van de nieuwe Procedurerichtlijn niet hoeft te wijzigen.

De praktijk

22. Ik heb vernomen dat amv's op dit moment kindvriendelijk worden gehoord. Welke amv's worden kindvriendelijk gehoord? Zijn dat slechts kinderen van zes tot twaalf jaar?

Bij de IND worden alleenstaande vreemdelingen kindvriendelijk gehoord. Dit betreft kinderen tussen de zes en achttien jaar. Daarbij hebben wij een knip in gemaakt. Je hebt kinderen van zes tot twaalf. Daar gebruiken wij een andere methodiek. Die kinderen worden in de specifieke kindvriendelijke hoorkamer gehoord. Als wij in de volksmond zeggen: 'Wij hebben een kindvriendelijk gehoor', dan bedoelen wij een gehoor van een kind tussen de zes en twaalf jaar. Kinderen tussen de twaalf en achttien worden in een normale hoorkamer gehoord, dus een volwassene hoorkamer. Maar in het gedrag en format dat wij gebruiken, kindvriendelijk gehoord. Dit is echter niet te zien aan de kamernummertjes. Alle amv's horen wij kindvriendelijk.

7

23. Waarom worden de gehoren van kinderen onder de twaalf jaar opgenomen?

De opstelling is anders. Bij kinderen boven de twaalf jaar zit ik aan de andere kant van de tafel en de asielzoeker recht tegen over mij en de tolk in het midden. Bij kinderen onder de twaalf jaar zit ik naast het kind en de tolk aan de andere kant. Dat is met als doel dat ik het kind direct kan aanraken. Als ik zie dat de spanningsboog gaat verslappen, dan noem ik de naam van het kind. Dan ben ik er snel. Als je achter een computer zit, dan heb je minder gevoel voor het non-verbale. Ik word afgeleid door de computer en het kind ook. Het kind heeft minder gevoel om met mij in gesprek te zijn. Een kind dat wat ouder is, heeft het verstandelijke vermogen om te beseffen dat dat er nou eenmaal bij hoort en dat je moet wachten tot dat die mevrouw klaar is met typen.

24. Waarom wordt de opstelling die bij kinderen onder de twaalf wordt gebruikt, niet bij kinderen boven de twaalf gebruikt?

Omdat kinderen boven de twaalf jaar vaker kunnen schrijven en de tolk werkt als intermediair. Het is heel handig en praktisch om de tolk dichtbij bij mij te hebben. Ik denk ook dat het om praktische overwegingen gaat.

25. Waarom wordt het eerste gehoor van kinderen onder de twaalf jaar in een gewone hoorkamer afgenomen?

In een volwassene hoorkamer is uit pragmatische overwegingen, omdat ik dat heel erg handig vind. Als ik alles op gehoor moet doen en het later moet uitwerken, heb ik meer kans om fouten te maken. In een kindvriendelijke hoorkamer doe ik het op gehoor. Dan kan ik aantekeningen maken. Maar als ik het direct in de computer zet, dan heb ik minder kans op fouten. Daar zit het 'm in. Bij een gehoor van een jong kind, gaat het om feitelijkheden: namen van familieleden, straatnamen waar ze hebben gewoond. Misschien de naam van de school, reisroute en dan is het al klaar. Het is heel fijn als ik dat direct in de computer kan zetten. Dit is ook in het belang van het kind. Het moet goed opgeschreven worden. Want als ik later in het systeem moet kijken of er toch nog familieleden in Nederland wonen, dan is het handig als ik de schrijfwijze goed heb. Daarnaast is het een kort gehoor.

26. De tolk zou ook heel duidelijk de namen kunnen opschrijven. Praten over familieleden lijkt mij erg zwaar voor zo'n kind. Op zo'n moment is het dan toch ook handig als je direct het kind kunt aanraken, etc.

Het is grappig. Dat durf ik niet te zeggen. Ik heb daar nooit bij stil gestaan. Ik denk dat daar op ga letten als ik een kind hoor. Als een kind van acht jaar met een lange nek mee zit kijken, dan pak ik een stoel en dan mag hij naast mij komen zitten. Ik heb geen behoefte aan afstand. Daar zitten 'm ook niet in. Maar ik zal er nooit voor kiezen om de tolk daar te laten zitten en het kind hier. Ik wil dan de tolk dicht mij hebben. Ik heb dat middel op dat moment hard nodig.

27. Tijdens een nader gehoor kan een kind ook zeggen: "Ik heb in X gewoond". Op dat moment moet de tolk het ook opschrijven en de medewerker later alles uitwerken.

Ja. Mijn ervaring is dat de tolk vier woorden op papier zet tijdens een kindvriendelijk gehoor.

28. Is het gebruiken van een laptop tijdens een eerste gehoor in een kindvriendelijke hoorkamer een optie?

Nee. Het is de bedoeling dat je contact hebt met het kind. Zodra ik een laptop naast me ga neerzetten, zal een medewerker drie woorden typen en de andere medewerker het verslag al helemaal uittypen. Dat heb je dan niet meer in hand.

In mijn kindvriendelijke gehoren werk ik met pictogrammen. Daar teken ik het voor het kind. Dan laat ik het kind kiezen welk onderwerp hij als eerst wil bespreken. Dat doe ik op het grote schoolbord. Het onderwerp streep ik dan af. Dat is iets wat ik ooit in de praktijk heb uitgevogeld en ingevoerd. Het was iets wat ik zag dat bij mij werkt. Dat is niet iets wat iedereen standaard moet doen. Iedereen heeft de vrijheid om zijn eigen systeem hierin te vinden. Wat ik tijdens een nader gehoor doe is het volgende: Wij bespreken verschillende onderwerpen en dan zeg ik: "Wij gaan het over je reis hebben". Dan teken ik een vliegtuig, of een boot of een auto. Dan teken ik zijn familie, een huis en een school. Dan heb ik een paar onderwerpen waarvan ik denk: daar moeten wij het over gaan hebben. Of ik heb al informatie. Dan vraag ik aan het kind: "Waar wil je als eerst over praten?". Dit is veiligheid, dit zijn keuzemogelijkheden. Bij volwassenen doe ik dit ook als ze zeer getraumatiseerd zijn, maar dan teken ik het op een A4'tje.

29. Kinderen van zes tot twaalf jaar oud worden sinds een beleidswijziging in 2001 tevens gehoord. Wat is uw ervaring binnen deze leeftijdscategorie?

Waar ik pragmatisch tegen aan loop is apparatuur. Uitwerken is lastig, met koptelefoon op en letterlijk alles typen. Dat vind ik vervelend, dus niet het horen maar alles er omheen. Maar over het gesprek zelf is het heel wisselend, want een kind van zes jaar is heel anders dan een kind van elf jaar. Een kind van elf jaar dat met zijn oudere broer hierheen is gekomen, is ook heel anders dan een kind dat alleen is gekomen. Het is heel erg casuïstiek bepaald hoe een kind er bij zit. Wij hebben echt kinderen die leugens moeten vertellen en waarvan je ziet dat ze lopen te klooiën, en niet willen of mogen. Dan moet je ook stoppen en zeggen: "Klopt het dat je dingen niet mag vertellen?", "Ja, dat klopt". Dan stoppen wij. Daar mag je een kind ook in respecteren. De verhalen die meestal komen, zijn verhalen over ouders die niet meer voor kinderen kunnen zorgen. Kinderen die ondergeschoven worden bij andere familieleden en op een gegeven moment is er genoeg geld om een kind af te voeren naar Nederland. Dat is wel een casus wat ik veel tegen kom, vind ik. Vaak is er al een tante hier, of iemand anders, waar wij niets van af weten. Kinderen zijn vaak niet moederziel alleen. Wat wij tegenwoordig vaak zien, zijn kinderen die vanuit Turkije en Griekenland alleen hierheen naar toe worden gestuurd. De asielprocedure in moeten en zo snel mogelijk een verblijfsvergunning moeten zien te krijgen. Vervolgens kan de familie door reizen. Die dragen een hele zware last. Die moeten het regelen voor de familie. Ze zijn heel kwetsbaar.

30. Merkt u dat ook tijdens een nader gehoor?

Ja. Het kind stelt dan vragen: "Kan het niet sneller?, Wanneer krijg ik mijn verblijfsvergunning?". Dat zijn signalen dat er druk achter zit. Of kinderen die zeggen niet te weten waar hun moeder en vader zijn en zich verpraten door toch te zeggen dat ze al telefonisch contact hebben gehad. En dan vervolgens zeggen: "Oh nee, toch niet". Je ziet het aan kinderen en je voelt dat kinderen niet ontspannen zijn. Dat ze zich niet vrij voelen om te praten.

31. Hoe gaat u daar mee om?

Ik geef het kind de ruimte. Ik vraag aan het kind: "Heb jij sinds je in Nederland bent nog contact gehad met je familie?". En het kind vraagt: "Wat bedoel je?". En ik zeg: "Heb jij je ouders gebeld of gezien?". En dat kind zegt: "Daar moet ik over nadenken". Dan heb ik een antwoord. Over zo'n vraag hoeft je niet na te denken. Daar kan iedereen een antwoord op geven, in één keer.

32. Wat zegt u dan?

Niets. Dat is het recht van het kind. Dat is zijn antwoord.

33. Worden deze kinderen geconfronteerd met tegenstrijdigheden?

Ja. Wat ik doe is: "Oh wacht even. Nou begrijp ik jou niet zo goed. Want ik meen dat ik begreep dat je net geen contact had met je ouders en nu zeg je van wel". Zo'n vraag kan ik stellen. Dat doe ik ook bij een vrouw van zestig jaar. Ik ben zacht in mijn confrontatie. Ik kan ook zeggen als het kind zegt: "Ik had contact met mijn familie". Vraag ik: "Goh hoe is het met je ouders?". "Je zegt dat het goed gaat met je ouders. Net zei je dat je geen contact had met je ouders. Wat bedoelde je toen? Of vergis ik mij nu?". Ik kan begrijpen dat je je kunt vergissen en dat het kind bezig is met nadenken.

34. Waarom is er op nationaal niveau extra nadruk gelegd op de waarborgen voor kinderen onder de twaalf jaar?

Omdat het zo eng is voor de advocatuur en de hele wereld heeft naar ons gekeken toen wij begonnen met het horen van kinderen onder de twaalf jaar. Nidos was er faliekant tegen, de advocatuur was er faliekant tegen. Wij hebben gekeken naar wat wij moest doen met die kinderen, omdat ze maar bleven komen naar Nederland. Wij hadden ook het standpunt dat kinderen niet altijd goed af zijn hier. Een kind hoort in zijn eigen cultuur en in zijn eigen vertrouwelijke omgeving op te groeien. Wij weten ook wat er met kinderen gebeurt die hier van God los raken. Omdat ze niet gecorrigeerd worden, noem maar op.

Veel Angolese kinderen kwamen hierheen. Rebellen hadden alle ouders afgeslacht. Toen heeft Nederland in samenwerking met ontwikkelingshulporganisaties een weeshuis opgezet in Luanda. Die naar maatstaven adequate opvang bood, dus konden wij kinderen uit Angola terugsturen naar het weeshuis. Wij zijn vergunning gaan intrekken, en kinderen terug gaan sturen. Er is één kind geweest dat in dat weeshuis is terechtgekomen. De rest zijn, die allemaal zeiden dat ze wees waren, opgehaald op het vliegveld. Die zijn niet eens bij het weeshuis geweest. Eén kind van de hele groep! Toen dat weeshuis er was, en die kinderen teruggingen, droogde de Angolese instroom. Er kwam geen Angolees meer hierheen. Dan denk ik: wij zijn goed bezig met het vergaren van de informatie van die kinderen zodat wij weten wat wij doen. En dat wij dan kinderen terugsturen is blijkbaar een goede keuze geweest. Kinderen moeten bij hun familie opgroeien. Op die enkele na, uiteraard.

35. Waar dient een amv te wachten als het kind naar het AC in Den Bosch komt?

Waar de volwassenen zitten. De kinderen kunnen naar de speelruimte. Een jong kind wordt altijd begeleid door een voogd. Er is altijd iemand bij dat kind. Nidos zit ook hier in het gebouw en die kiezen er weleens voor om de kinderen daar te laten wachten.

10

36. Waarom is er geen ruimte voor deze kinderen?

Een kind blijft nooit zo lang in de wacht ruimte. Ik denk dat het een pragmatische reden is. De meeste amv's komen met de taxi. Als alle amv's klaar zijn, kunnen ze terug naar hun opvanglocatie. Ze gaan allemaal tegelijkertijd terug.

37. Hoelang mag een gehoor van een kind van zes tot twaalf jaar duren?

Anderhalf tot twee uur, inclusief pauze. En daarna gaan ze naar huis. Ze hoeven niet te wachten op het rapport. Die zijn meteen weg.

38. Duurt zo'n een gehoor soms wat langer? Of is het echt maximaal twee uur?

Nee, nee. Het kan ook wel wat langer duren. Je kijkt op maat. Als een kind tussendoor een lange pauze heeft gehad, kan het ook wat langer duren. Je maakt ook de afweging: is het nu even zwaar, of moet het kind de volgende keer terug komen? Met weer een slechte nacht van te voren. Weer spanning van te voren. Wat is het beste? Dat weeg je altijd af. En soms is het goed om even door te knallen. Soms heb ik kinderen die aangeven geen zin meer te hebben en het niet meer te willen. Ze vragen dan: "Mag ik naar huis?". Ik kies er soms voor om verder te gaan, omdat ik weet dat ik nog op twee onderwerpen vragen heb. Ik heb dan nog 20 à 30 minuten nodig en dan ben ik klaar. Dan kies ik ervoor om door te gaan. Anders moet het kind weer uit Purmerend, of waar ze wonen, nog een keer komen.

Opmerkingen

39. Zijn er op dit moment dingen waar u als amv-hoornmedewerker tegen aan loopt en anders zou willen zien in de toekomst?

Ik zou het heel fijn vinden als wij iedere twee jaar, denk ik, een soort van herhalingsdag hebben. Stil staan bij wat je doet. De werkdruk was en is heel hoog. Je gaat maar door. Als je een zwaar gehoor hebt gehad, dan duurt het heel lang. Je bent als laatste weg. Je hebt haast, want thuis heb je ook kinderen die je op je wachten. De volgende dag kom je hier, en bam je volgend gehoor en je duikt weer in de emotie van die andere vreemdeling.

Door wetenschappers wordt gezegd dat je dit werk niet langer dan tien jaar mag doen, omdat het heftig werk is, want je zit constant in de emotie van die andere te roeren, en omdat je vanuit empathie wil werken. Je bent continu met je gevoel bezig. Continu aan het kijken, gaat het nog goed met diegene, moet ik iets doen? Je zit continu op de emotielijn van die andere. Ik denk dat het goed is om daar aandacht voor te hebben. In de zin van intervisie of in de zin van meer stil staan bij je werk. En wat ik bijvoorbeeld zei over dat schoolbord, ik zou dit best willen delen met mijn collega's. Niet per se dat dit dan de heilige weg zou moeten zijn, maar dat je dingen kunt uitwisselen en daarover kunt praten. Misschien heeft iemand anders een ander plan en daar zijn wij niet van op de hoogte, omdat wij niet bij elkaar komen. Dit zou ik heel graag willen. Dit gaat ook over kwaliteit en expertise. En verder denk ik dat wij het goed doen.

De vragenlijst is naar de IND-medewerker verzonden.

Achtergrond informatie

1. Sinds wanneer hoort u amv's?

Ik hoor amv-ers sinds 1998/1999. Ik heb door andere werkzaamheden een aantal jaren geen amv-ers gehoord. In die periode waren de hoor- en beslistaken ook overwegend bij de amv-unit in Den Bosch. Sinds 2012 hoor ik weer amv-ers.

2. Welke leeftijdscategorie hoort u? (zes tot twaalf jaar en/of boven de twaalf jaar)

Ik hoor beide leeftijdscategorieën, al heb ik aangegeven voor de leeftijdscategorie zes tot twaalf jaar vooralsnog geen nader gehoren te doen, omdat ik mij daar nog onvoldoende opgeleid voor voel. Ik zou daarvoor graag nog een paar keer met een ervaren collega meelopen. Ik doe dus eerste gehoren voor zes tot twaalf en alle gehoren vanaf boven de twaalf.

3. Wat voor opleidingen/cursussen heeft u gevolgd zodat u deze doelgroep mag en kan horen?

In het verleden, eind jaren negentig, een verkorte opleiding waarvan de praktijk werd verzorgd door een IND-medewerker en waar ik heb meegelopen met een collega die amv-ers hoorde op locatie. In 2012 heb ik de EAC-opleiding Interviewing children voor amv-ers gedaan.

4. Krijgt u één keer in de zoveel tijd een opfriscursus?

Nee, jammer genoeg worden dergelijke cursussen niet aangeboden.

5. Vindt u dat dit wel zou moeten gebeuren? Motiveer uw antwoord.

Ja, ik vind dat dit wel zou moeten. Je gaat naar verloop van tijd op je eigen manier horen en het is goed om daar feedback op te krijgen. Ik vind overigens dat alle IND-medewerkers bijvoorbeeld een keer per jaar gecontroleerd zouden mogen worden op hun wijze van horen. Tijdens een opleiding vindt uitwisseling plaats tussen medewerkers en dan hoor je over andere mogelijkheden/vaardigheden die je zelf weer kunt toepassen tijdens jouw eigen gehoor. Bovendien geeft een trainer tijdens een opleiding, naast dat zo'n opleiding herhaling bevat (die ik persoonlijk nuttig) vind altijd weer goede inzichten, theoretisch of praktisch.

Praktijk

6. Wat is uw ervaring met kinderen van zes tot twaalf jaar oud?

Ik lees de vraag zo dat hier enkel wordt bedoeld met horen, maar wellicht is ook handig om te weten dat ik zelf moeder ben van drie kinderen van 3, 8 en 11 jaar oud. Die ervaring helpt mij om de kinderen te horen. De gehoren verlopen over het algemeen prima, ik heb tijdens de gehoren nooit (grote) problemen. Ik doe dus enkel de eerste gehoren met de kinderen van deze groep en mijn ervaring is goed. De eerste gehoren mogen maar één uur duren. Dat is ook meer dan genoeg voor wat je wilt en mag vragen aan een kind en je merkt dat de kinderen na een uurtje ook de concentratie kwijt beginnen te raken. Het ene kind praat makkelijker dan de andere. Ik merk dat sommige medewerkers van het Nidos erg dominant aanwezig kunnen zijn bij het gehoor en soms ook al een negatieve houding tegenover de IND hebben. Dat maakt de gehoren soms lastiger. Je hoeft het kind tijdens een eerste gehoor maar weinig vragen te stellen en ik zorg dat het allemaal eenvoudig en dragelijk blijft voor een kind. Met dragelijk bedoel ik dat als een kind zegt dat hij/zij zijn ouders erg mist, omdat ze nog in Turkije zitten, dat ik daar niet te lang en uitgebreid bij stil blijf staan en het dan een positieve wending probeer te geven.

7. Loopt u in de praktijk ergens tegen aan als u kinderen van zes tot twaalf jaar hoort?

Zie dus wat ik schreef over de houding van sommige Nidos-medewerkers. En onlangs had ik een medewerker van Vluchtelingenwerk die zich met de vertaling door de tolk ging bemoeien en suggestief was. Dat is bij een gehoor met een volwassene al lastig, maar dergelijke geharrewar in het bijzijn van een kind is niet goed voor de sfeer. Dus medewerkers van het Nidos en vluchtelingenwerk die tijdens een gehoor van zo'n jong kind 'hun punt' willen maken, dat vind ik niet bevorderlijk voor de sfeer. Immers, in het gehoor dat één uur duurt, moet ik als hoormedewerker een sfeer van vertrouwen scheppen voor het kind.

8. Weet u waarom het eerste gehoor van kinderen van zes tot twaalf jaar niet in een kindvriendelijke hoorkamer plaatsvindt? Motiveer uw antwoord.

Nee, ik heb geen idee. De nader gehoren van deze groep worden opgenomen (beeld/geluid) en vervolgens uitgewerkt. Dat kost veel tijd/geld, wellicht dat het daarmee te maken heeft. En wellicht ook om dat bij het bespreken van een asielrelaas (nader gehoor) gevoeliger kwesties aan de orde kunnen komen. Maar ik denk dat het voor een kind ook tijdens een eerste gehoor prettiger zou zijn om in een ander soort ruimte te zitten dan zo'n formele hoorkamer. Al verschilt dat denk ik heel erg per kind. De hoorruimtes in Den Bosch zijn voor het merendeel wel prettig door de groene kleur en dergelijke. Dit is misschien ook eerder een vraag die aan het Nidos en hun pupillen gesteld kan worden. Hoe zijn onze hoorkamers voor de kinderen zelf?

9. Wat is de reden dat kinderen vanaf twaalf jaar, tot een bepaalde leeftijd, niet in een kindvriendelijke hoorkamer worden gehoord?

Geen idee, ik denk dat er vooral ook praktische redenen aan ten grondslag liggen.

10. Vindt u dat dit in bepaalde gevallen bij kinderen boven de twaalf jaar wel zou moeten gebeuren? Motiveer uw antwoord.

Nee, op zich zijn onze hoorkamers prima voor die leeftijd. Het gaat uiteindelijk om de sfeer die tijdens het gehoor ontstaat en het is als hoormedewerker jouw taak dat er een goede non-verbale/verbale communicatie ontstaat. Er moet een sfeer ontstaan, waarin de amv-er zich op zijn gemak voelt en dat hoeft niet zoveel te maken te hebben met de kamer waar het gehoor plaatsvindt.

11. Wat is uw ervaring met kinderen boven de twaalf jaar?

Deze gehoren verlopen over het algemeen prima, ik heb tijdens de gehoren nooit (grote) problemen. Hoe een gehoor verloopt, verschilt heel erg per kind, en dus niet zozeer van de leeftijd, hoe makkelijk een kind vertelt en hoeveel een kind weet. Met het ene kind maak je makkelijker contact dan de ander. Het hangt er ook vanaf wat een kind heeft meegemaakt.

12. Loopt u in de praktijk ergens tegen aan als u kinderen boven de twaalf jaar hoort?

Soms kunnen jongens uit deze groep weleens hautain zijn of echt puberaal gedrag vertonen, waardoor ze niet goed meewerken bij het beantwoorden van vragen. Als ik dergelijk gedrag zie, benoem ik wat ik zie, bespreek ik het en geef het belang van het gehoor aan. Het is ook fijn en handig als hier een medewerker van VWN of het Nidos 'bijspringt' en dat gebeurt in dergelijke gevallen soms ook. Overigens geldt voor alle gehoren dat de sfeer afhangt hoe je als medewerker met de non-verbale en verbale signalen van de amv-er omgaat.

14

13. Welke factoren hebben volgens u invloed op een amv tijdens een gehoor?

Eventuele trauma's, het missen van ouders, de aanwezige medewerker VWN/Nidos, de eventuele aanwezigheid van een familielid. Het opleidingsniveau, de culturele/sociale achtergrond van het kind. Leeftijd zegt niet zo veel, soms beantwoordt een kind van acht jaar oud makkelijker vragen dan een kind van 11, maar dat is dan vaak ook afhankelijk van wat het kind in het land van herkomst of tijdens de reis heeft meegemaakt. De tolk en hoeverre die ook een kind door zijn/haar houding en taalgebruik op zijn gemak kan stellen. Het soort vragen en de manier waarop de ambtenaar de vragen stelt. Ik vertel soms ook wat dingen over mijzelf aan de jongere kinderen en maak wat meer grapjes dan anders om in het korte tijdsbestek wat je voor een gehoor hebt een goede sfeer te creëren. Wat mij opvalt, is dat amv-ers tijdens een gehoor ook moe zijn, doordat ze op het centrum op een kamer met meerdere jongeren slapen.

14. Houdt u hier rekening mee? Zo ja, hoe?

Ja, met alle bovengenoemde factoren houd ik rekening mee. Ik vind het lastig en veel om per factor te beschrijven hoe ik er rekening mee houd, maar ik pas de wijze van gehoren aan op het kind, ik stel bijvoorbeeld andere vragen, of laat bepaalde vragen zitten.

15. Als u - bijvoorbeeld - een kind van veertien jaar oud voor u heeft, kan het zo zijn dat de mentale leeftijd van dit kind negen jaar is. Wat voor techniek gebruikt u om hier achter te komen?

Ik weet niet of daar een bepaalde techniek voor is, maar het is iets (als het voor het gehoor nog niet bekend is) wat je tijdens het gehoor bemerkt. Soms geeft een tolk het ook in de pauze aan of in een hele snelle opmerking tussen het vertalen door. Als ik merk dat de antwoorden anders zijn dan je zou verwachten van iemand van die leeftijd, dan ga ik onderzoeken waar het aan ligt, is iemand echt minder ontwikkeld, of probeert hij/zij zich dommer voor te doen, is er misschien sprake van een trauma of is er sprake van miscommunicatie? Tijdens het stellen van vragen over bijvoorbeeld opleidingsniveau en bezigheden van het kind in het land van herkomst kun je ook inzicht krijgen in wat de ontwikkeling van een kind is. Ook door de manier van antwoord geven. Ik blijf ook geduldig vragen stellen en vraag door bij antwoorden die ik niet begrijp of niet volledig zijn. Ik word dan zelf ook uitgebreider in mijn uitleg van de vragen, of ik let er op dat ik vragen zo gesloten mogelijk stel (als het bijvoorbeeld aan open vragen zou liggen). Soms worden dergelijke zaken ook door het Nidos en het medisch advies aangegeven. Dat is fijn, want dan kun je daar van te voren al op voorbereiden.

16. In de praktijk heeft het kind met verschillende instanties en medewerkers te maken. Het kind wordt bijvoorbeeld niet altijd door de zelfde IND-medewerker gehoord. Vindt u dat dit in strijd is met het belang van het kind? Motiveer uw antwoord.

Dit lijkt mij ook eerder een vraag om aan het kind zelf voor te leggen. Persoonlijk denk ik dat het voor een kind fijn is om met zo min mogelijk verschillende instanties en personen te maken te hebben. Ik krijg ook regelmatig een verzoek na een eerste gehoor van een kind of ik ook het nader gehoor met ze doe en als dat dan niet het geval is, dan geven ze aan dat ze het jammer vinden. Ook vragen ze vaak naar dezelfde tolk. Het is denk ik ook niet prettig om je persoonlijk verhaal steeds aan iemand anders te moeten vertellen. Vooral niet als dat verhaal voor die persoon heftig is.

15

17. In hoeverre denkt u dat de verklaringen van een amv betrouwbaar zijn?

Ik vind deze vraag wel heel open en begrijp niet zo goed wat je wilt weten. Ik denk dat hier bedoeld wordt in hoeverre de verklaringen van kinderen betrouwbaar zijn? Daar ga ik in mijn beantwoording vanuit. Bij verklaringen van een kind moet je er rekening mee houden dat kinderen minder/anders zien, weten en onthouden dan een volwassene. Veel beslissingen worden buiten de kinderen om genomen en daar weten ze niet veel van. Je merkt soms dat kinderen onder druk staan/zijn gezet om niet teveel te vertellen tijdens een gehoor. Er ligt soms een zware last op hun schouder, omdat zij als anker fungeren om hun familie hier te krijgen. Als een kind iets niet noemt of weet, leidt dat bij mij in ieder geval niet gauw tot de conclusie dat het kind zelf onbetrouwbaar is. Als ambtenaar moet je er gewoon van uitgaan dat de feiten iets anders kunnen liggen dan is verteld door de amv-er. Het verhaal wat het kind vertelt is op dat moment zijn of haar waarheid.

18. In hoeverre mag de medewerker kinderen met tegenstrijdigheden confronteren?

- a) Kinderen zes tot twaalf jaar: *Als het kind eerder heeft verteld, zes broers te hebben en opeens zeven noemt mag je daar best naar vragen. Zo van net zei je zes broers te hebben nu zeven, hoeveel heb je er nu? Bij een kind van deze leeftijd ga ik dan niet vragen waarom hij/zij eerder een andere verklaring vertelt. Ik zorg er voor dat een kind bij een dergelijke vraag zich niet onder druk gezet voelt, dat het kind niet het gevoel heeft dat er iets ergs aan de hand is. Ik vraag niet waarom het kind eerder anders heeft verklaard.*
- b) Kinderen boven de twaalf jaar: *eigenlijk hetzelfde als kinderen van zes tot twaalf jaar, maar ik ben daar afhankelijk van het kind (hoe kwetsbaar et cetera) wel iets kritischer in de zin dat ik dan wel kan vragen goh eerder verklaarde je dit en nu verklaar je dit. Waarom is dat? Maar het blijft hier nog steeds om een kind gaan, dus ik vraag hier niet uitgebreid op door, want dat maakt dat een kind zich onder druk gezet voelt en denkt dat het iets fout heeft gedaan. Ik leg ook goed uit (ook onder de twaalf jaar), wat het belang is van de vraag en ik leg ook uit dat je niet alles kunt weten en dat het niet erg is om je te vergissen et cetera.*

19. Hoe gaat u met zeer getraumatiseerde kinderen om?

Ik doe het rustig aan met het gehoor, doe extra mijn best om het kind op zijn gemak te stellen. De non-verbale en verbale communicatie is hier extra belangrijk. Ik ben zelf erg geconcentreerd en gefocust tijdens het gehoor. Ik zorg ook dat ik voortdurend (oog-) contact heb met het kind, en besteed tijdens dit soort gehoren wat minder aandacht aan mijn type-werk. Ik neem vaker pauzes (al hangt dat ook van het kind af) en vraag voortdurend naar hoe het met het kind gaat en wat zijn en haar wensen zijn. Ik geef ook altijd aan, dat als het niet gaat het gehoor op een ander moment kan. In mijn vraagstelling ben ik extra voorzichtig en als het trauma met het reisverhaal te maken heeft en het praten over het trauma voor een beslissing/vergunning niets 'oplevert', ga ik er tijdens het gehoor niet mee aan de slag. Tenzij het kind er zelf over praat. Ik adviseer een kind dan ook om hulp te zoeken. Ik zorg ook dat het kind bij een medewerker van het Nidos is, en in de pauzes op een plek is waar hij/zij zich het fijnst voelt (dus bijvoorbeeld niet in de algemene wachtkamer). Er zijn vast nog veel meer zaken te noemen, het verschilt gewoon heel erg per zaak, per kind et cetera hoe ik een dergelijke zaak aanpak.

16

20. Hoe controleert u of een kind vatbaar is voor suggestie?

Ik stel zelf vooral open/gesloten vragen, waarbij ik al let dat ik niets vooraf heb ingevuld. Als ambtenaar moet je je er van bewust zijn, dat je niet zelf dingen voor iemand invult. Ik ben zelf binnen de sociale wetenschappen afgestudeerd (antropoloog) en heb daardoor al veel training/opleiding gehad over de valkuilen van suggestieve vragen. Als ik merk dat een kind met een open vraag niet uit de voeten kan, maak ik de vraag geslotener. Ik ga dus langzaam van breed naar wat nauwer, waarbij ik steeds aftast of het kind en ik elkaar nog begrijpen. Ik geef aan het begin van het gehoor aan, dat als een kind iets niet weet, het antwoord op een vraag niet weet, dat ik dan niet verwacht dat hij/zij iets bedenkt, maar dat het normaal is als je iets niet weet. Ik vraag het kind dan om aan te geven, dat hij/zij iets niet weet. Afhankelijk van waar het over gaat, kan ik soms wel door vragen gaan onderzoeken waarom een kind iets niet weet. Ik herhaal het antwoord regelmatig, heb ik goed begrepen dat...? Vragen wat vindt jij, hoe was dat voor jou?

21. Wat is uw ervaring? Zijn kinderen in bepaalde leeftijd vatbaarder voor suggestie?

Nou, ik heb de niet ervaring dat kinderen in een bepaalde leeftijd vatbaarder zijn voor suggestie. Dat is helemaal afhankelijk van het kind in kwestie. Misschien dat jongere kinderen vatbaarder zijn, maar dat kun je ondervangen door je wijze van vraagstelling als ambtenaar. Maar eigenlijk merk ik het zelden dat een kind vatbaar is voor suggestie. Wat ik wel eens meemaak is dat een tolk of een medewerker Nidos/VWN naar het kind toe suggestief kan zijn.

22. Wat is uw werkwijze als het kind suggestibel is?

Zie bij de antwoorden van vragen 20 en 21. Ik merk, dat korte, duidelijke en open vragen aan het kind daarin veel helpen. Ik herhaal wat een kind zegt en vraag nogmaals klopt dat? En als ik denk dat het niet helemaal het antwoord van het kind zelf is, maar iets wat een ander hem/haar in heeft gefluisterd dan zal ik doorvragen.

Opmerkingen

Zijn er op dit moment dingen waar u als amv-hoormedewerker tegen aan loopt en anders zou willen zien in de toekomst? Motiveer uw antwoord.

Ik heb afgelopen maanden wegens de hoge instroom weinig amv-ers gehoord. Ik vind het jammer dat niet meer (gewoon alle?) medewerkers asiel van de IND voor het horen van amv-ers worden opgeleid. De werkdruk was hoog de afgelopen maanden voor de amv-hoormedewerkers, waardoor ik mij ook tijdens een amv-gehoor onder druk voelde staan. Een amv-gehoor moet juist in alle rust kunnen gebeuren. Raar vind ik dat medewerkers die niet de EAC opleiding "Interviewing Children" hebben gedaan wel kinderen kunnen horen boven de vijftien die met hun ouders zijn meegereisd en samen asiel hebben aangevraagd. Ik snap dat onderscheid niet en vind het ook onzorgvuldig. Ook omdat ik zie dat er medewerkers zijn die in hun hoor- en besliswerk eventuele tegenstrijdigheden/onregelmatigheden in de verklaringen van kinderen dat in de beslissing of gehoor te zwaar aan een kind toerekenen. Een opleiding over het horen en beslissen van minderjarigen zou voor medewerkers meer inzicht kunnen geven.

De vragenlijst is naar de IND-medewerker verzonden.

Achtergrond informatie

1. Sinds wanneer hoort u amv's?

Ik hoor sinds 2006/2007 amv's.

2. Welke leeftijdscategorie hoort u? (zes tot twaalf jaar en/of boven de twaalf jaar)

Ik hoor vanaf zes jaar. Ik hoor vrijwel uitsluitend amv's en af en toe een volwassene.

3. Wat voor opleidingen/cursussen heeft u gevolgd zodat u deze doelgroep mag en kan horen?

Voordat ik kinderen vanaf zes jaar ging horen heb ik een week een cursus gehad. In die week heb ik ontwikkelingspsychologie gehad, les van een psychiater over trauma's, interculturele competentie en communicatie, alle aspecten van het horen van kinderen zijn voor het voetlicht gekomen. Ik heb 'droog geoefend' met kinderen van collega's die aan deze cursus deel namen. Ook mijn beide kinderen zijn gehoord door een collega.

4. Wanneer heeft u deze opleidingen/cursussen gevolgd?

Volgens mijn dus in 2006 of 2007.

5. Krijgt u één keer in de zoveel tijd een opfriscursus?

Nee. Dat is jammer genoeg niet het geval. Er wordt steeds wel gezegd dat dit geborgd zou zijn, maar komt het onderwerp aan de orde dan wordt er geantwoord dat er nauwelijks kindvriendelijke gehoren zijn.

6. Vindt u dat dit wel zou moeten gebeuren? Motiveer uw antwoord.

Ik vind dat dit wel zou moeten gebeuren, omdat dat gewoon professioneel is. De wetenschap en de praktijk leveren voldoende nieuwe inzichten op die op zo'n opfrisdag besproken zouden kunnen worden. Ook zouden er uitwisselingen kunnen plaats vinden met mensen die bij de politie kindvriendelijk horen (denk aan zedendelicten en aan mensenhandel).

Praktijk

7. Wat is uw ervaring met kinderen van zes tot twaalf jaar oud?

Ik beschouw het als een echte uitdaging om met deze kinderen in gesprek te zijn. Doorgaans lukt dat ook heel goed.

8. Loopt u in de praktijk ergens tegen aan als u kinderen van zes tot twaalf jaar hoort?

Er zijn nauwelijks algemene regels te hanteren bij het horen van kinderen. Het is zaak om op de situatie van ieder afzonderlijk kind in te spelen. Mijn ervaringen zijn heel gevarieerd. De ervaringen die ik daarbij op doe komen mij ook van pas bij het horen van andere kwetsbare mensen (mensen die beschadigd zijn; ouders; enz.)

9. Weet u waarom het eerste gehoor van kinderen van zes tot twaalf jaar niet in een kindvriendelijke hoorkamer plaatsvindt? Motiveer uw antwoord.

Het eerste gehoor van een kind mag volgens de Vreemdelingencirculaire maar over een paar onderwerpen gaan. Zo'n gehoor is veel neutraler van aard dan een nader gehoor. Een nader gehoor gaat de diepte in. Daarbij kan het gaan over onderwerpen waarover het kind soms niet wil spreken of pas nadat er 'een klik' met de hoormedewerker is ontstaan. Heeft iemand je ooit pijn gedaan? Wat voor afschuwelijke dingen heeft een kind gezien?

10. Vindt u dat dit wel zou moeten gebeuren? Motiveer uw antwoord.

Nee, het eerste gehoor is een soort kennismaking. Er wordt ook uitgelegd wat er in nadien zal gebeuren. Komt bijvoorbeeld de dood van een ouder aan de orde, dan zal ik pogen daarover in het nader gehoor te spreken.

11. Wat is de reden dat kinderen vanaf twaalf jaar, tot een bepaalde leeftijd, niet in een kindvriendelijke hoorkamer worden gehoord?

Soms, en dat geldt vooral bij jongetjes, willen kinderen van elf jaar al niet in de kindvriendelijke ruimte gehoord worden. Ze zeggen 'groot' te zijn. Ze willen serieus genomen worden. Bij kinderen vanaf twaalf jaar speelt dat nog sterker. Heel soms horen we wel eens kinderen van boven de twaalf jaar in de kindvriendelijke ruimte, maar dan gaat het doorgaans om kinderen met hele beperkte verstandelijke vermogens.

12. Vindt u dat dit in bepaalde gevallen bij kinderen boven de twaalf jaar wel zou moeten gebeuren? Motiveer uw antwoord.

Ja. Zie het vorige antwoord.

13. Wat is uw ervaring met kinderen boven de twaalf jaar?

Ik hoor vrijwel iedere dag 12-18-jarige. Vaak begint dat heel stoer, maar gaande weg komt het echte kind naar voren. Met die beweging ga ik mee. Ik stel dan ook vast hoe weerbaar ze zijn. Daar stem ik mijn gehoor op af.

14. Loopt u in de praktijk ergens tegen aan als u kinderen boven de twaalf jaar hoort?

Mij gaat het om het gesprek tussen mij en het kind. Vaak zijn er veel te veel mensen om het kind heen die allemaal invloed laten gelden. Dat brengt het gesprek wel eens in het gedrang (een familielid, een voogd, een advocaat). Er is rust nodig om de volle aandacht van het kind te hebben. Ik loop altijd eerst naar het kind toe, buig door mijn knieën. Ik laat zien dat alle andere aanwezigen pas op het tweede plan komen. Lukt dit, dan voelt het kind zich centraal staan. Ik loop altijd samen met het kind voorop naar de hoorkamer. Soms rennen we samen door het gebouw of halen geintjes uit. Een gehoor daarna kan nog heel zwaar of ernstig zijn. Die ernst moeten we tegen het einde van het gehoor ook achter ons laten. We keren dan terug naar de trein die straks gehaald moet worden of naar de schooljuf die morgen een leuke activiteit in de klas gaat doen.

15. Welke factoren hebben volgens u invloed op een amv tijdens een gehoor?

De sfeer is heel bepalend. Het mag absoluut niet formeel zijn. Ik probeer ook altijd zijwegen in te slaan: belangstelling voor muziek, sport, aspecten van de computer. Het is ook belangrijk om de spanning bij tijde en wijle te breken.

16. Als u - bijvoorbeeld - een kind van veertien jaar oud voor u heeft, kan het zo zijn dat de mentale leeftijd van dit kind negen jaar is. Wat voor techniek gebruikt u om hier achter te komen?

Dat blijkt tijdens het gesprek. Ik gebruik hier ook de kennis die ik over ontwikkelingspsychologie heb opgedaan. Vooraf of na het gehoor vraag ik de voogd naar zijn ervaringen met het kind.

20

17. In de praktijk heeft het kind met verschillende instanties en medewerkers te maken. Het kind wordt bijvoorbeeld niet altijd door de zelfde IND-medewerker gehoord. Vindt u dat dit in strijd is met het belang van het kind? Motiveer uw antwoord.

Nee, het meest belangrijke is dat je het kind serieus neemt en er blijk van geeft dat je maximaal luistert en ook stil staat bij alle non-verbale uitingen van het kind.

18. In hoeverre denkt u dat de verklaringen van een amv betrouwbaar zijn?

Mijn uitgangspunt is dat ik iedere gespreksruimte uitermate serieus neem. In zekere zin zijn kinderen veel betrouwbaarder dan volwassenen. Ik heb beneden twaalf jarigen mee gemaakt die niet onder deden voor een journalist. Ze beschreven uitermate precies wat er in hun omgeving gebeurde. Van sommige kinderen hoop ik dat ze later diplomaat worden en mee bouwen aan een betere wereld. Kinderen zijn niet dom.

19. In hoeverre mag de medewerker kinderen met tegenstrijdigheden confronteren?

a) Kinderen zes tot twaalf jaar: *je mag nooit zeggen dat een kind liegt. Je mag ook niet morrelen aan de loyaliteiten van een kind. Daar liggen duidelijke grenzen. Het belang van het kind waarmee je praat is dan belangrijker dan waarheidsvinding waar we op uit zouden zijn.*

b) Kinderen boven de twaalf jaar: *ik stel altijd de mate van weerbaarheid vast. Hoe weerbaarder, hoe meer je kunt confronteren. Het serieus nemen betekent ook dat je daar waar mogelijk met tegenstrijdigheden confronteert.*

20. Hoe gaat u met zeer getraumatiseerde kinderen om?

In alle rust. Dit speelt momenteel vooral bij Syrische amv's. Zijn ze jonger dan twaalf en vrees ik een herbeleving van dingen die gebeurd zijn, dan vraag ik de advocaat wel eens of hij er van af wil zien om het nader gehoor te laten plaats vinden. Door mijn hooractiviteiten mag de schade die een kind heeft opgelopen zeker niet groter worden. Ook dat is een heilige grens die hartstikke duidelijk is.

21. Hoe controleert u of een kind vatbaar is voor suggestie?

Dan zeg ik bijvoorbeeld: de muur achter je is blauw. Ik hoop dan dat het kind lacht en zegt: 'Nee, die muur is toch echt groen'. Hierop zijn allerlei variaties denkbaar.

22. Wat is uw ervaring? Zijn kinderen in bepaalde leeftijd vatbaarder voor suggestie?

Toen ik ooit oefende met kinderen van collega's, hoorde ik het vierjarige zoontje van mijn kamergenote. Deze vertelde mij dat thuis de kat in een lamp was geklommen. De kat werd geëlektrocuteerd. Hij vertelde over hele plassen met bloed en ging heel beeldend vertellen. Zijn moeder vertelde me later dat er geen druppel bloed aan te pas was gekomen.

23. Wat is uw werkwijze als het kind suggestibel is?

Dan stel ik dat op mijn manier vast. Dat gebeurt met behulp van cursiefjes in de tekst.

Opmerkingen

Zijn er op dit moment dingen waar u als amv-hoormedewerker tegen aan loopt en anders zou willen zien in de toekomst? Motiveer uw antwoord.

Ik zou willen dat er een paar meer collega's kindvriendelijke gehoren zouden willen doen. Ik merk een terughoudendheid bij collega's (ook bij collega's die hiertoe zijn opgeleid). Ik voel me een autoriteit worden en zou van zulke collega's graag weerwoord ontvangen.

Bijlagen IV

Interview IND-medewerker

De vragenlijst is naar de IND-medewerker verzonden.

1. U vertelde dat u mede ontwikkelaar bent van de EAC module. Kunt u uitleggen wat deze module inhoudt?

In 2008 heeft Nederland zich mede ingezet om mee te werken aan het zogenaamd European Asylum Curriculum. In dit curriculum bevinden zich verschillende opleidingsmodules die op Europees niveau zijn ontwikkeld. Een van deze modules betreft "Interviewing Children". Ik -als (enige)Nederlandse afvaardiging- heb samen met afgevaardigden uit België, Noorwegen en Oostenrijk deze module ontwikkeld. Dit heeft ongeveer anderhalf jaar in beslag genomen. Europese landen kunnen zelf kiezen of zij deze modules gebruiken om hun (nieuw) personeel mee op te leiden dit met gebruik van nationale trainers. De module bestaat uit een deel e-learning (ongeveer 16 uur) en twee à drie dagen face tot face training.

2. Wanneer is deze module ontstaan?

In 2008-2009 en pas later ingevoerd (nadat op nationaal niveau de module is overgebracht. Ik meen in 2009/2010)

3. Is deze module nog ooit gewijzigd?

De module is na de invoering op bepaalde onderdelen bijgeschaafd. Niet op hoofdlijnen!

4. Waarom was het nodig de module te wijzigen?

De nationale trainers hebben hun ervaringen uit de praktijk gedeeld en dat heeft geleid tot een aantal aanpassingen.

5. Welke opleidingen/cursussen kunnen/moeten IND-medewerkers volgen om een amv te kunnen horen?

Allereerst moet de medewerker bekwaam zijn om volwassen te horen. Bij voorkeur gedurende twee jaar ervaring. Het horen van minderjarigen wordt gezien als een expertise/specialisme. De IND heeft sinds de invoering van EAC de regel dat IND-medewerkers de EAC module "Interviewing Children" moeten hebben gevolgd alvorens zij amv's mogen horen.

6. Ik heb vernomen dat amv-medewerkers geen opfriscursus krijgen. Vindt u dat dit wel zou moeten gebeuren? Motiveer uw antwoord.

Ik begrijp niet helemaal wat met deze vraag wordt bedoeld. Ook van "oude" medewerkers die voorheen (voor de invoering van EAC) amv's hoorden wordt verwacht dat zij alsnog de EAC module volgen. Wat bedoelt u met een opfriscursus?

7. Eerst bestond de Unit Landelijke AMA-taken. Hier werkte slechts amv-medewerkers. Wat is de reden dat deze unit opgestart is?

In 2001 is de ULA (de Unit Landelijke AMA taken) opgericht. De aanleiding hiertoe was dat er een enorme instroom was van alleenstaande minderjarige asielzoekers (ama's > nu amv's) van onder de leeftijd van 12 jaar! Met name uit Angola kwamen ongeveer 100 tot 200 jongeren per maand. Omdat de IND niet was ingericht om met deze jonge doelgroep om te gaan (geen daartoe opgeleide medewerkers én geen geschikte hoorruimte) is men onderzoek gaan doen en aan de hand daarvan is de ULA opgericht en een kindvriendelijke hoorkamer ingericht.

8. Sinds wanneer bestaat deze unit niet meer?

Vanaf 2012 is de ULA in diens vorm opgeheven.

9. Waarom bestaat deze unit niet meer?

De voornaamste reden is dat de ULA aan diens eigen succes ten onder is gegaan. De instroom is dermate afgenomen dat een specialistische unit overbodig werd. Daarnaast is een specialistische unit tevens kwetsbaar aldus de IND. Zij heeft ervoor gekozen om de expertise van de amv-hoormedewerkers te verdelen over units. Hierdoor is men meer flexibel en breder inzetbaar.

10. In eerste instantie was het voor de hulpverlening en rechtspraak duidelijk of een kind door een amv-medewerker gehoord was, omdat op de rapporten van gehoren de Unit Landelijke AMA-taken vermeld stond. Hoe kunnen deze partijen tegenwoordig weten dat een kind door een amv-medewerker is gehoord en deze medewerkers op de aanvraag hebben beslist?

De ketenpartners moeten hierop kunnen vertrouwen. Indien dit wordt betwijfeld kan men dit (via de rechter) aanvoeren. Het is wel eens voorgekomen dat de PV vroeg naar een opleidingscertificaat van een medewerker > het aantonen van de bekwaamheid van een medewerker. Het is aan de IND om aan te kunnen tonen dat de betreffende hoormedewerker en beslisser daartoe is opgeleid.

Bijlagen V

Interview Kahil (een alleenstaande minderjarige vreemdeling)

Dit betreft een letterlijke weergave van het interview.

Deze vragen zijn na het nader gehoor aan Kahil gesteld. Het Nidos heeft toestemming gegeven om onderstaande vragen aan Kahil te stellen. Ook Kahil heeft toestemming gegeven. Veel vragen zijn niet aan Kahil gesteld, omdat hij al een spannende dag achter de rug had zitten.

1. Wat vond je van de procedure die jij in Ter Apel moest doorlopen?

Mijn mening is dat ik het fantastisch vond. Ik had nog nooit zoiets meegemaakt.

2. Was er iets wat je minder leuk vond?

Nou ja, de procedure is erg traag. Het duurt allemaal zo lang. Het kan sneller.

3. In hoeveel gezinnen heb jij gelogeed sinds jij in Nederland bent?

Ik verblijf al vier maanden bij mijn pleegouders. Wat vreemd is, is dat ik niet naar mijn broers kan.

4. Heb jij aan je voogd gevraagd of het mogelijk is dat jij bij je broers kunt wonen?

Ik heb gevraagd of ik bij mijn broers kan wonen. Ze zeiden van niet. Het heeft met de wet te maken of zo. Wij zijn gevlucht vanwege onderdrukkingen. Kom je hierheen, en dan maak je dit mee!

De voogd zegt het volgende: Het had met het COA te maken. Ik weet echter niet precies wat de reden hiervan is. De voogd van Kahil weet hier meer over, maar zij is vandaag niet aanwezig.

5. Ik heb tijdens het nader gehoor begrepen dat je nu wel naar je broers gaat.

Ja, maar na hoelang!

6. Hoe heb jij de gesprekken met de IND-medewerkers ervaren?

Goed. Ik heb er geen moeite mee. Het is normaal dat ze alles willen weten. Wat ik niet normaal vind is dat ik niet bij mijn familie mocht zijn.

7. Er komen nog veel kinderen zonder ouders naar Nederland. Ook zij gaan de procedure die jij hebt doorlopen bij de IND, meemaken. Zijn er die jij anders zou willen zien voor deze kinderen?

Ik vind dat het voor mij vier of vijf maanden te lang heeft geduurd. En dat ik bij andere mensen moest wonen, terwijl ik hier familie heb. Als kinderen hier niemand hebben, ja, dan moeten zij wel naar een ander gezin. Maar als er familie in Nederland woont, dan niet vind ik. Het is familie.

Gehoren kinderen onder de twaalf jaar

- Inleiding is kort en eenvoudig.
- De medewerker past zijn of haar taalniveau aan dat van het kind.
- De medewerker stelt zich voor. De medewerker vertelt wat de rol van de tolk is en maakt het doel van het gesprek duidelijk.
- Het kind wordt rondgeleid.
- Het eerste gehoor wordt niet opgenomen. Het nader gehoor wordt wel opgenomen. Een verslag van het eerste en nader gehoor wordt gemaakt en verzonden naar de partijen.
- Het eerste gehoor is kort. Louter naar de religie, etniciteit, laatste woonadres, meegereisde familie- en gezinsleden, familie- en gezinsleden in Nederland of in een ander EU-land en niet-meegereisde familie- en gezinsleden, gevraagd.
- In beide gehoren is duidelijk te zien dat de hoormedewerker veel geduld naar het kind toe toont.
- Beide kinderen gaven redelijk korte antwoorden op de gestelde vragen.
- Duur van gehoren is onduidelijk. Het wordt niet in het rapport genoteerd.
- Het nader gehoor vindt in kindvriendelijke hoorkamer plaats. In deze kamer zitten: het kind, de IND-ambtenaar en de tolk.
- Voor de kindvriendelijke hoorkamer is een regiekamer te vinden. In de regiekamer zit de voogd van het kind. De voogd kan vanuit de regiekamer het gesprek luisteren en zien.
- Het nader gehoor van een kind onder de twaalf jaar wordt audio(visueel) vastgelegd.
- Batzorig en Akil zijn ook in een kindvriendelijke hoorkamer gehoord.
- Aan het kind worden vragen gesteld over de school, hobby's en interesses. Dit is om het kind op zijn gemak te stellen.
- In de pauzes worden de kinderen in de hoorkamer alleen gelaten. Het filmen gaat gewoon door. Vanuit de regiekamer kunnen de aanwezigen het kind observeren in zijn of haar gedrag. Het kind kan met knuffels spelen of met ander speelgoed.

Batzorig

- De oma van Batzorig zit samen met een hulpverlener in de regiekamer.
- De medewerkers laten het kind de hoorkamer zien. Ook de regiekamer krijgt Batzorig te zien.
- De hoormedewerker vraagt aan Batzorig of hij het leuk vindt om wat te tekenen. Batzorig zegt dit wel leuk te vinden. Samen kiezen zij een kleurplaat uit. De hoormedewerker vraagt of het kind eerst wil tekenen of praten. Het kind zegt eerst te willen praten en dan tekenen.
- Batzorig kijkt drie keer ergens anders naar toe. De medewerker merkt dit niet op.
- Pauze van Batzorig: Hij heeft zijn kleurplaat ingekleurd. Na een tijdje stopt hij met kleuren en praat wat.
- Aan het einde van het gesprek krijgt Batzorig een complimentje van de hoormedewerker. Batzorig heeft de vragen als moeilijk ervaren. De hoormedewerker vertelde hem dat hij goed antwoord heeft kunnen geven en dat hij het heel goed heeft gedaan. Batzorig reageert met een simpel 'Oké'.
- Aan Batzorig wordt gevraagd waar zijn vader is. Batzorig zegt dat hij van zijn oma niet mag vertellen waar zijn vader is.

Akil

- Akil vertelt over zijn reis. Er worden verder geen vragen over de reis gesteld.
- Bij Akil zit de voogd in de hoorkamer. Vanwege een technisch probleem kan de voogd van Akil niet in de regiekamer zitten.
- Pauze van Akil: Akil speelt niet. Hij gaat op het podium liggen. Hij maakt wat geluiden en fluit. Na een tijdje komt zijn voogd binnen. Zijn voogd praat met Akil in het Nederlands.
- Zijn voogd vraagt aan Akil of hij in Syrië ook knuffels had. In eerst instantie zegt Akil dit niet te hebben. Nadat zijn voogd vertelt dat kinderen knuffels hebben, zegt Akil toch knuffels te hebben gehad. Hij zegt dezelfde knuffel te hebben gehad als die in de hoorkamer te vinden is. Akil vertelt vrolijk verder dat zijn kamer net zo groot was als de hoorkamer is. De voogd is onder de indruk van de grote van zijn slaapkamer. Later wijzigt hij zijn verhaal. "Mijn kamer is bijna net zo groot", zegt Akil.
- Tijdens het gehoor van Akil wordt het woord 'probleem' genoemd. Akil weet niet wat dit woord betekent. De hoornedewerker legt hem het woord 'probleem' uit aan de hand van voorbeelden die Akil zelf al heeft genoemd.
- Opvallend bij Akil is dat hij regelmatig zijn antwoord wijzigt. De hoornedewerker vraagt niet aan Akil hoe het komt dat hij zo vaak zijn antwoord wijzigt.
- Bij het gehoor van Akil zegt de IND-medewerker in zijn inleiding dat hij het verhaal van Akil soms gaat herhalen om te kijken (samenvatten) of de hoornedewerker het goed heeft begrepen. Akil moet dan zeggen of de hoornedewerker geen fouten maakt. Akil corrigeert de IND-medewerker één keer. Hij zegt dat hij geen dode mensen op straat heeft gezien. Wel heeft hij bloed op straat zien liggen.
- Aan het einde van het gehoor laat Akil merken hoe bewust hij als tienjarige jongen is van het feit dat hij een verblijfsvergunning kan krijgen en dat hij deze hard nodig heeft. Hij vertelt aan de hoornedewerker dat hij graag zijn vader naar Nederland wil laten overkomen. Zijn moeder wil niet komen. Zij wil graag voor haar eigen moeder zorgen. De oma van Akil is ziek. Akil vraagt aan de IND-medewerker of een uittreksel voldoende is om zijn vader en zus naar Nederland te laten komen.
- Na afloop van het gehoor kan de voogd vragen stellen en/of opmerkingen maken.

Gehoren kinderen boven de twaalf jaar

- De inleiding is gelijk aan die van personen boven de achttien jaar. Het woord 'u' wordt vervangen door het woord 'je'.
- De medewerker past zijn of haar taalniveau aan dat van het kind.
- Alles wat in de inleiding staat wordt benoemd, maar anders verwoord.
- De medewerker stelt zich voor. Vertelt wat de rol van de tolk is. Maakt het doel van het gesprek duidelijk.
- Gehoren worden niet opgenomen. Een verslag van het gehoor wordt gemaakt en verzonden naar de partijen.

Kahil

- Tijdens het eerste gehoor zijn de voogd, de tolk en de hoornedewerker aanwezig.
- Tijdens het nader gehoor zijn een stagiaire van het Nidos, de tolk, de hoornedewerker en de onderzoekster van dit onderzoek aanwezig.
- De voogd is tijdens het nader gehoor niet aanwezig. Zij kent het verhaal van Kahil.
- Kahil vindt het niet erg dat zijn voogd er niet is.
- Kahil spreekt al goed Nederlands.
- De inleiding wordt gehouden. De inleiding wordt anders verwoord, dan in het rapport genoteerd is. De inleiding is anders in vergelijking met kinderen onder de twaalf jaar.
- Het nader gehoor is vrij zakelijk.
- Kahil vertelt kort waarom hij is gevlucht.
- Tijdens het asielrelaas kijkt de hoornedewerker Kahil amper aan.
- Tijdens het asielrelaas valt Kahil vaak stil. De medewerker stelt vragen aan Kahil.

- De tolk kijkt regelmatig op zijn telefoon. De hoornedewerker zegt hier niets over. Later zegt de tolk dat hij niet aan het spelen is.
- De voogd mag aan het einde van het gehoor opmerkingen maken en/of vragen stellen.

Saagh

- De inleiding wordt niet direct gehouden. De inleiding wordt op taalniveau van een kind gehouden. Niet alle punten zoals weergegeven in de inleiding zijn aan Saagh verteld.
- Eerst worden de persoonlijke gegevens doorgenomen.
- 'Weet ik niet' is ook een antwoord, krijgt Saagh te horen. Als Saagh het antwoord niet weet, dan mag hij zich vrij voelen om dit aan de hoornedewerker te vertellen.
- De hoornedewerker stelt eerst vragen over school, hobby's en overige interesses. De hoornedewerker probeert Saagh op zijn gemak te stellen. Dit heeft de hoornedewerker verder niet vastgelegd in het rapport.
- Er worden suggestieve vragen gesteld. Voornamelijk bij de algemene vragen. De vragen worden aan alle asielzoekers gesteld.
- De voogd mag aan het einde van het gehoor opmerkingen maken of vragen stellen.

Bijlagen VII

Mevrouw mr. Y. Maassen, operationeel manager van een asielunit waar amv's worden gehoord

Worden de aanvragen die door de amv's worden ingediend beoordeeld en uiteindelijk beslist door een medewerker die kennis heeft van de bijzondere behoeften van een minderjarige?

Alle beslismedewerkers mogen deze aanvragen beoordelen en ook een beslissing nemen. De overweging wordt te allen tijde door een medewerker die wel is opgeleid en kennis heeft over de bijzondere behoeften van een minderjarige, beoordeeld. Er wordt altijd rekening gehouden met de bijzondere behoeften van een kind.

De vragenlijst is naar de IND-medewerker verzonden.

Achtergrond informatie

1. Sinds wanneer hoort u amv's?

Sinds medio 2001 in Rijsbergen. Vroeger had je geen aparte opleiding nodig om amv-ers te mogen horen.

2. Welke leeftijdscategorie hoort u? (zes tot twaalf jaar en/of boven de twaalf jaar)

Ik ben geautoriseerd om beide categorieën te horen, echter ik hoor liever enkel kinderen boven de 12 jaar.

3. Wat voor opleidingen/cursussen heeft u gevolgd zodat u deze doelgroep mag en kan horen?

Ik heb een amv-cursus gevolgd op het KLC.

4. Wanneer heeft u deze opleidingen/cursussen gevolgd?

Dat is enkele jaren geleden. Ik schat in 2012.

5. Krijgt u één keer in de zoveel tijd een opfriscursus?

Nee.

6. Vindt u dat dit wel zou moeten gebeuren? Motiveer uw antwoord.

In principe niet. Ik heb (vind ik zelf) genoeg ervaring met het horen van vreemdelingen, welke leeftijdscategorie dit ook is. Mocht ik verplicht worden om kinderen tussen 6 en 12 jaar te moeten horen, dan zal ik wel een opfriscursus moeten krijgen om het gebruik van de kindvriendelijke ruimte me eigen te maken.

Praktijk

7. Wat is uw ervaring met kinderen van zes tot twaalf jaar oud?

Ik heb in Rijsbergen wel eens kinderen van 6 en 8 jaar gehoord. Dat ging wel goed, maar je krijgt heel erg weinig informatie uit deze kinderen. Enkel de basale dingen kunnen ze je vertellen (naam, leeftijd, etc.). Maar als je vraagt waar ze vandaan komen en hoe hun ouders heten, wordt het al moeilijk om antwoord te geven.

8. Loopt u in de praktijk ergens tegen aan als u kinderen van zes tot twaalf jaar hoort?

Dat heb ik de afgelopen 12 jaar niet meer gedaan, dus daar kan ik geen antwoord op geven.

9. Weet u waarom het eerste gehoor van kinderen van zes tot twaalf jaar niet in een kindvriendelijke hoorkamer plaatsvindt? Motiveer uw antwoord.

Nee.

10. Wat is de reden dat kinderen vanaf twaalf jaar, tot een bepaalde leeftijd, niet in een kindvriendelijke hoorkamer worden gehoord?

Ik zou het niet weten.

11. Vindt u dat dit in bepaalde gevallen bij kinderen boven de twaalf jaar wel zou moeten gebeuren? Motiveer uw antwoord.

Ik kan me voorstellen dat in bepaalde gevallen het goed is om kinderen boven de twaalf jaar in een kindvriendelijke hoorkamer te horen, namelijk kinderen die psychische problemen hebben en in een kindvriendelijke hoorkamer wellicht wat beter op hun gemak gesteld kunnen worden.

12. Wat is uw ervaring met kinderen boven de twaalf jaar?

Ik heb de laatste perioden veel kinderen boven de 12 jaar gehoord. Gemiddeld 1 per week.

13. Loopt u in de praktijk ergens tegen aan als u kinderen boven de twaalf jaar hoort?

Nee.

14. Welke factoren hebben volgens u invloed op een amv tijdens een gehoor?

- *De toonsetting tijdens het gehoor en de wijze waarop de vragen gesteld worden;*
- *Of er familie in het land is;*
- *Ervaringen van een kind in het land van herkomst;*
- *Referentiekader van een kind (land van herkomst, opleiding, etc.).*

15. Houdt u hier rekening mee?

Ik houd er altijd rekening mee dat ik een kind voor mijn neus heb zitten. Zo probeer ik te allen tijde vriendelijk te zijn en ik ben zeer uitgebreid met het geven van informatie. Vooral de introductie van een gehoor doe ik uitgebreid om de amv-er op zijn gemak te stellen en ook om mezelf de mogelijkheid te geven om te observeren wat voor "soort" kind ik voor me heb.

16. In de praktijk heeft het kind met verschillende instanties en medewerkers te maken. Het kind wordt bijvoorbeeld niet altijd door de zelfde IND-medewerker gehoord. Vindt u dat dit in strijd is met het belang van het kind? Motiveer uw antwoord.

Ik denk dat het goed is dat dezelfde medewerker het eerste gehoor en het nader gehoor met een amv-er doet, zeker als er een "klik" is tussen de medewerker en de amv-er. De amv-er kent de medewerker al en zal zich dan eerder op zijn/haar gemak voelen. Of het in strijd is met de belangen van het kind niet door dezelfde medewerker van de IND wordt gehoord? Over het algemeen niet. Ik kan me voorstellen dat er in bepaalde gevallen sprake kan zijn van strijd met de belangen van een kind, namelijk die zeer kwetsbaar zijn. Dat zal m.i. dan ook voorafgaande aan de

asielprocedure moeten worden besproken door de voogd van het Nidos c.q. gemachtigde en de zaaksverantwoordelijke medewerker van de IND.

17. In hoeverre denkt u dat de verklaringen van een amv betrouwbaar zijn?

Ik ga er als IND-medewerker altijd vanuit dat een kind de waarheid spreekt tot het tegendeel bewezen is. Daar je van een kind kan verwachten dat hij/zij op dezelfde manier verklaard (gedetailleerd en verifieerbaar) als een volwassene, moet je hier altijd rekening mee houden.

18. In hoeverre mag de medewerker kinderen met tegenstrijdigheden confronteren?

a) Kinderen zes tot twaalf jaar: *Niet.*

b) Kinderen boven de twaalf jaar: *Wel.*

19. Hoe gaat u met zeer getraumatiseerde kinderen om?

Op dezelfde manier als een getraumatiseerde volwassene. Zeer rustig en kalm. Ik neem ook alle tijd voor een gehoor.

20. Hoe controleert u of een kind vatbaar is voor suggestie?

Eigenlijk niet. Dit komt alleen voor als ik met een kind praat over documenten/bewijzen die hij/zij zou kunnen overleggen. Ik probeer te voorkomen om te veel suggesties te geven. Een gehoor heeft m.i. altijd het doel om informatie van een vreemdeling te krijgen.

31

21. Wat is uw ervaring? Zijn kinderen in bepaalde leeftijd vatbaarder voor suggestie?

M.i. niet. Als ik als IND-medewerker een suggestie geef, dan is het aan de vreemdeling (amv-er of volwassene) om er iets mee te doen of niet.

Opmerkingen

Zijn er op dit moment dingen waar u als amv-hoornmedewerker tegen aan loopt en anders zou willen zien in de toekomst? Motiveer uw antwoord.

Nee.

Bijlagen IX

Korte interviews en waarneming in Ter Apel

EEN KORT GESPREK MET EEN IND-MEDEWERKER

De medewerker vertelt over de procedure in het AC Ter Apel.

Amv's krijgen eerst een intake bij de VP. Voordat ze een gesprek bij de VP krijgen dienen ze eigenlijk eerst een kort gesprek met het Nidos te hebben. Dit lukt niet altijd, waardoor ze vaak eerst een gesprek met de VP hebben en vervolgens met het Nidos. De intake is vaak zeer uitgebreid, waardoor het aanmeldgehoor kort is. Als de intake uitgebreid is, wordt bij het aanmeldgehoor slechts de inleiding gehouden, vragen worden aan het kind gesteld die door de VP niet zijn gesteld en de procedure wordt aan de amv uitgelegd. De VP stelt vragen over de persoonlijke gegevens, over de reis en over familie in een EU-land of in een ander land.

1. Ik heb in zaken die ik heb gevolgd geen aanmeldgehoor gezien. Wel zag ik een memo, met de reden waarom er geen aanmeldgehoor was gehouden.

In principe krijgen de amv's een aanmeldgehoor. Ik heb op een gegeven moment vernomen dat medewerkers inderdaad een memo maakte. Dat is niet de bedoeling. Een aanmeldgehoor moet gehouden worden. Dit wordt nu ook gedaan.

2. Worden de IND-medewerkers die in Ter Apel amv's horen speciaal opgeleid om deze doelgroep te kunnen en mogen horen?

Wij hebben een korte opleiding gehad. Deze is door mevrouw P. van Elk verzorgd. Ook de VP heeft deze opleiding gevolgd.

32

KORT GESPREK MET IND-MEDEWERKERS

Drie medewerkers vertellen kort het volgende:

- Wij hebben weinige hoorkamers in het AC Ter Apel. Op dit moment worden vreemdelingen, ook amv's, aan het loket gehoord.
- De medewerkers vertellen dat zij niet speciaal zijn opgeleid om amv's te kunnen horen. Amv's worden wel door deze medewerkers gehoord.
- Het dossier is vaak niet volledig, omdat de VP geen korte intake houdt. De VP hoort dit wel te doen.
- Op deze dag dient één IND-medewerker veertien amv's te horen. De medewerker kan deze veertien amv's niet meer horen, omdat de VP geen dossiers heeft gebracht.
- De VP verricht de eerste handelingen. Pas nadat deze handelingen zijn verricht kan de IND verder met de vreemdeling. De VP neemt vingerafdrukken af en houdt een korte intake. Daar worden al enkele vragen gesteld aan het kind. Ook vraagt de VP direct naar identiteitsdocumenten.
- Als kinderen op die dag worden gehoord, kunnen deze kinderen direct naar een opvanglocatie.
- Bij de gehoren van amv's onder de twaalf jaar is een medewerker van het Nidos altijd aanwezig. Bij kinderen boven de twaalf jaar niet. Meestal krijgen amv's onder de twaalf jaar geen aanmeldgehoor.

DE WAARNEMING

VP

- Efrem wordt opgehaald.
- Efrem zit in de wachtruimte.
- Efrem is eerder bij de VP geweest. Zijn vingerafdrukken zijn afgenomen. De VP heeft al naar documenten gevraagd.
- De medewerker belt een tolk.
- De medewerker stelt zich niet voor. De medewerker heeft verteld dat hij een paar vragen gaat stellen.
- De medewerker stelt de onderzoekster ook niet voor.
- Radio staat tijdens de intake aan.
- De medewerker spreekt Efrem niet met 'Je' aan. De medewerker stelt vragen met het woord 'Hij'. 'Hoe is hij hier gekomen?'. 'Hoe is hij gereisd?'.
 - De medewerker vraagt niet aan Efrem of hij wat te drinken wil.

NIDOS

- De medewerker belt eerst een tolk. Vervolgens haalt de medewerker Efrem op.
- De medewerker stelt zich voor. De medewerker stelt de onderzoekster voor.
- De medewerker legt uit wat Nidos voor amv's doet. Efrem kent de stichting Nidos niet.
- Nidos zorgt voor de opvanglocatie en de voogdij. Dit is wat de medewerker aan Efrem vertelt.
- De medewerker vraagt naar zijn ouders en andere familieleden in Eritrea en de EU.
- Efrem moet twee formulieren ondertekenen. Het zijn twee verklaringen. De inhoud van een van die verklaringen is dat Efrem geen geld heeft om voor zich zelf te zorgen. De inhoud van die andere verklaring is dat Efrem akkoord gaat dat Nidos voor hem gaat zorgen.
- Verder vraagt de medewerker het volgende aan Efrem:
 - o Waarom ben je uit Eritrea gevlucht?
 - o Wat zijn je studiewensen?
 - o Hoe heb jij je reis kunnen betalen?
- Aan het einde van het gesprek mag Efrem naar zijn ouders bellen om te vertellen dat hij veilig is aangekomen. Zijn ouders nemen niet op. Efrem mag twee keer bellen. Als hij naar een opvanglocatie gaat, mag hij daar opnieuw naar zijn ouders bellen.
- De medewerker vertelt Efrem wat hem die dag nog te wachten staat.
- Bij de IND mag Efrem alleen zeggen wat hij weet en er wordt aan hem verteld dat hij dingen niet moet gaan raden
- Op de opvanglocatie zal hij kennis maken met zijn voogd.

IND

- Voor aanvang van het gehoor wordt de biometrie afgenomen.
- Efrem is samen met andere kinderen in een hoorruimte gehoord. Dit vanwege de drukte op die dag. Zo kon hij aan het einde van de dag naar een opvanglocatie.
- Een korte inleiding wordt gehouden.
- De medewerker stelt zich voor.
- De rol van de tolk wordt uitgelegd.
- De kinderen dienen een aanvraagformulier te ondertekenen. Dit formulier wordt ook door de IND-medewerker ondertekend.
- De medewerker vraagt naar de familieleden van de kinderen in Eritrea en in de EU. De namen van de familieleden worden niet genoteerd. De namen zullen tijdens het eerste gehoor worden genoteerd. Zo vertelt de IND-medewerker aan de kinderen.
- Verder vraagt de medewerker door welke landen de kinderen zijn gereisd, wanneer ze in Nederland zijn aangekomen en of zijn naar de politie zijn gegaan.

- Aan het einde van het gehoor worden de kinderen gewezen op het FMMU medisch onderzoek. De medewerker vertelt dat dit onderzoek niet verplicht is. Het advies van de IND-medewerker is naar het FMMU te gaan. Uit het advies van FMMU kan blijken dat er beperkingen zijn waar de IND rekening mee dient te houden tijdens de gehoren. Esfrem wil graag medisch onderzocht worden.